

Ambíciók korlátok között – Friedrich Merz európai uniós politikája

STEFÁN CSABA

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2026.

Szerző(k):

Stefán Csaba

Lektorálta:

Kulcsár Andrea, Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.

Borítókép forrás: Shutterstock

Stefán Csaba, kutató, MKI

AMBÍCIÓK KORLÁTOK KÖZÖTT – FRIEDRICH MERZ EURÓPAI UNIÓS POLITIKÁJA

Friedrich Merznek és kabinetjének sikerült részben korrigálnia az elődje, Olaf Scholz vezette kormányzat határozatlan Európa-politikáját, de alig egy évvel a beiktatása után az így is csalódást vált ki. Ennek az egyik fő oka az lehet, hogy bár a kancellár a tagállamok közötti együttműködésre épít, gyakran olyan kompromisszumokat keres, amelyek szembemennek ezzel a megközelítéssel. Így viszont kellő tagállami támogatás hiányában sokszor egyedül próbál megfelelni az uniós kihívásoknak – hasonlóan korlátozott eredménnyel. Noha a német vezetői szerep kibontakozása egyelőre várat magára, Berlin hozzáállása mégis jelentős mértékben befolyásolhatja az Európai Unió működését. E téren talán a legfontosabb az Ukrajnával kapcsolatos és az EU-s politika összefonódása: Németország ugyanis Kijev tartós támogatása következtében az egyre erősebb európai védelempolitikai integrációban érdekelt, és e mögött nemcsak biztonságpolitikai megfontolások, hanem hosszú távon jelentős német ipari, stratégiai és politikai érdekek is állnak.

BEVEZETÉS

Friedrich Merzet mind a német közvélemény, mind saját maga külpolitikai kancellárként (Außenkanzler) pozícionálta a megválasztása után – már csak az elődje, Olaf Scholz által folytatott határozatlan EU-politika kijavítása, valamint az, Európa vezető szerepére törekvő személyes ambíciói miatt is.¹ Kicsit több mint egy évvel a beiktatása után azonban a külügyi tevékenysége csalódásra ad okot.² Egyrészt a romló transzatlanti kapcsolatok árnyékában Merz olyan lavírozó kommunikációs stratégiát választott a külső nagyhatalmakkal szemben, amellyel nem tudja megvédeni az EU-t és annak tagállamait – és ezzel elveszíti

1 Süß, Jeanette, „Merz’ European Policy-Making: The End of the »German Vote«?”, *IFRI*, 2026. január, https://www.ifri.org/sites/default/files/2026-01/ifri_suess_merz_european_policy_making_2026.pdf.

2 Hoff, Henning, „A New German Foreign Policy?”, *Internationale Politik Quarterly*, 2026. március 26., <https://ip-quarterly.com/en/new-german-foreign-policy-0>.

a vezetői szerepe elfogadottságát.³ Másrészt a kancellár folyamatosan falakba ütközik, mert különutas politikával (Alleingang), komoly tagállami támogatás nélkül próbál elébe menni az európai problémáknak, sokszor sikertelenül.⁴ A német kormány látszólagos kudarca ellenére több olyan német kezdeményezés van folyamatban, amely meghatározhatja az integráció jövőjét.

A TAGÁLLAMOK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRE ÉPÍTŐ VEZETÉSI STÍLUS, MEGOSZTÓ INTEGRÁCIÓS CÉLOK

Friedrich Merz európai színrelépését a tradicionális német kormányzati struktúra átalakulása előzte meg: 1963 óta először került a kancellárt adó párt – jelen esetben a Kereszténydemokrata Unió (Christlich Demokratische Union Deutschlands, CDU) – kezébe a külügyminisztérium, és az európai politikára hatást gyakorló minisztériumok többsége is. Ez a belső átrendeződés tudatos lehetett, hiszen a német határozatlanság, „The German Vote” elsődlegesen a német miniszterek mérlegelési jogköréből fakadt, amely lehetőséget teremtett számukra a közös európai álláspontok kialakításának a gyakori akadályozására.⁵ Az európai döntéshozatalra való befolyás ilyen központosítása Merzet helyzetbe hozta, akinek, tekintettel a vezetői stílusára, szüksége is van rá. A német kancellár ugyanis az elejétől fogva kormányközi logika alapján akart vezetői szerepre törni és az Európai Tanácsban hozott politikai döntésekkel az Európai Uniót irányba állítani.

Nem véletlenül vált már elejétől fogva a prioritásává, hogy újraélessze a francia–német tengelyt, tartalommal töltse meg a weimari háromszög, Berlin, Párizs és Varsó együttműködését, vonzóvá tegye a német külpolitikát Giorgia Meloni olasz miniszterelnök számára, miközben a Németország, Franciaország és Nagy-Britannia alkotta E3-nak szánja a legfontosabb szerepet Ukrajna támogatásában.⁶ E kezdeményezéseinek a sikere azonban összességében⁷ megkérdőjelezhető,⁸ mivel a nagymértékű kormányközi megközelítés nehezen

3 Romano, Beda, „Germania: un anno di Merz, alla mercé degli USA”, *ISPI*, 2026. március 30., <https://www.ispionline.it/it/publicazione/germania-un-anno-di-merz-alla-merce-degli-usa-234786>.

4 Plotka, Julian, „A Sleeping Middle Power: Germany’s EU Policy One Year into the Merz Government”, *Der (europäische) Föderalist*, 2026. május 15., <https://www.foederalist.eu/2026/05/germany-eu-policy-merz.html>.

5 Süß, „Merz’ European Policy-Making”.

6 Lindner, Johannes, Jansen, Jannik és Nguyen, Thu, „The German Coalition Agreement: What’s in It for Europe?”, *Hertie School Jacques Delors Centre*, 2025. április 17., <https://www.delorscentre.eu/en/publications/detail/publication/the-german-coalition-agreement-whats-in-it-for-europe>.

7 Ross, Jacob és Ricken, Elias, „Die feinen deutsch–französischen Unterschiede”, *DGAP*, 2026. január 21., <https://dgap.org/de/forschung/publikationen/die-feinen-deutsch-franzoesischen-unterschiede>.

8 Plotka, „A Sleeping Middle Power”.

hangolható össze egyes, az európai integráció jelentős mélyítését célzó német törekvésekkel. Vagyis Merz a kormányközi logikán alapuló egyezkedések révén néha olyan célokat igyekezhet elérni, amelyek akár a tagállami vétók és kontrollmechanizmusok korlátozásával járnának.

A nyugati elemzők többsége a német Európa-politika alapját jelentő koalíciós szerződést (Koalitionsvertrag) nem tartja elég ambiciózusnak vagy „föderalistának”, de a valóságban a megállapodás – és a kormányzati szereplők több későbbi nyilatkozata is – számos megosztó, föderalistának nevezhető javaslatot tartalmaz. Így, bár való igaz, hogy mind a koalíciós szerződés,⁹ mind Merz szerint elsőbbséget élvez a versenyképesség visszaszerzése és az egységes piac kevésbé átpolitizált bővítése (pl. tőkepiaci unió, valódi energia- vagy bankunió megteremtése) az intézményi reformok helyett,¹⁰ mégoly kevés az integráció mélyítésével járó cél is esetenként nagyon is komoly következményekkel járna. Jelentős föderalista fordulatot hozna a minősített többségi döntéshozatal (qualified majority voting, QMV) bevezetése a közös kül- és biztonságpolitikába (Common Foreign and Security Policy, CFSP), illetve a vétó kivezetése.¹¹ Hasonlóan nagy horderejű felvetés a még szigorúbb jogállami és feltételeességi mechanizmusok alkalmazása. Az utóbbiaknak a szükségessége megkérdőjelezhetetlen az EU pénzügyi érdekei védelmében – ugyanakkor a hosszabb távú hatásuk könnyen alábecsülhető, márpedig a tagállamokkal szembeni használatuk a pénzügyiek mellett politikai természetű következményekkel is járhat. Egy újabb, de annál relevánsabb javaslat hangzott el a 2026-os nyugat-balkáni csúcstalálkozón, azonban a többlépcsős csatlakozás támogatása nemcsak megosztó, de alapjaiban változtatná meg az EU bővítési és intézményi politikáját is.¹²

A kormányközi megközelítésnek és az integrációt mélyítő javaslatoknak a sok esetben ellentmondásos volta miatt a német kezdeményezések hiába kerülnek a napirendre, mert Friedrich Merz ritkán tud elegendő tagállamot

9 CDU, CSU és SPD, „Verantwortung für Deutschland: Koalitionsvertrag zwischen CDU, CSU und SPD”, 2025. május 5., Der Koalitionsvertrag, <https://www.koalitionsvertrag2025.de/>.

10 Buchsteiner, Rasmus, „Merz Plays down Weber’s Idea of a European Peacekeeping Army in Ukraine”, Politico, 2026. január 30., <https://www.politico.eu/article/friedrich-merz-plays-down-manfred-weber-idea-european-peacekeeping-army-ukraine/>.

11 Fleischmann, Laura, „Germany Calls for End to EU Unanimity Rule to Stop Decision-Making »Standstill«”, EuroNews, 2026. május 7., <https://www.euronews.com/my-europe/2026/05/07/germany-calls-for-end-to-eu-unanimity-rule-to-stop-decision-making-standstill>.

12 Vinocur, Nicholas, „Paris and Berlin Pitch »Gradual Integration« for EU Hopefuls amid Frustration in Western Balkans”, Politico, 2026. június 4., <https://www.politico.eu/article/france-germany-propose-gradual-eu-integration-candidate-countries/>.

felsorakoztatni maga mögé ahhoz, hogy sikerrel is járjanak. A tagállami támogatás hiánya mellett Merz mozgásterét az is korlátozza, hogy a számára elvileg kedvező uniós intézményi körülményt sem tudja teljesen kihasználni: hiába van abban az egészen különleges helyzetben, hogy az Európai Bizottság elnöke is német, a legnagyobb európai parlamenti csoport pedig továbbra is a Manfred Weber által vezetett Európai Néppárt (European People's Party, EPP), egyikkel sem ápol túl jó kapcsolatot.

Merz megközelítése szerint a saját szerepe előnyt élvez Ursula von der Leyenével szemben, aki ráadásul a CDU-t annak idején középpárttá alakító Angela Merkel embere volt – márpedig az egykori kancellár asszony szorította ki Merzet a pártból –, ami bizalomhiánnyal és eltérő szakpolitikai preferenciákkal is járhat. Merz az Európai Parlamentet is sokszor lenézi,¹³ Manfred Weber pedig maga is összetűzésbe került a Bajor Keresztényszociális Unió (Christlich-Soziale Union in Bayern e.V., CSU) vezetésével,¹⁴ ami nem igazán teszi lehetővé, hogy az EPP-t automatikusan a német kormányzat háttérbázisaként használhassa. Összességében kijelenthető, hogy Friedrich Merz a vezetői stílusa miatt sem a tagállamokat, sem az uniós intézményeket nem tudja teljesen a kormányzati prioritásai mellé állítani. Ez a kudarcai forrása is, amikor egyedül próbál elébe menni a problémáknak: gondoljunk csak a Mercosurral való kereskedelmi egyezmény megkötésének az elhamarkodott bejelentésére vagy az orosz befagyasztott péntek sikertelen felhasználására.¹⁵ A nagyobb európai összefüggések felől nézve az is komoly dilemma, hogy lehetséges-e egyáltalán a mai polarizált Európai Unióban valódi vezetői szerepet elérni – Merz megközelítése legalább egyelőre nem tűnik sikeres receptnek.

A NÉMET UKRAJNA- ÉS EU-POLITIKA ÖSSZEFONÓDÁSA

Míg Merznek az általa remélt európai vezető szerepe jelenleg korlátozottan érvényesül, addig az Ukrajna- és a védelempolitika olyan területnek tűnik, amelyen keresztül a német prioritások tartósabban is átformálhatják az uniós napirendet. Kijev támogatása Németország és személyesen Friedrich Merz részéről ugyanis adott – sőt, talán hosszú távon is intézményesültnek tűnik:

13 Süß, „Merz' European Policy-Making”.

14 Eichmann, Eva, Pfadenhauer, Katharina és Wengert, Jonas, „Die CSU, ein Brief und das laute Schweigen”, Tagesschau, 2026. május 27., <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/weber-pfingstbrief-100.html>.

15 Plotka, „A Sleeping Middle Power”.

egyrészt az Ukrajnának nyújtandó pénzügyi segítség tovább növekszik – 2027-től évente 9 milliárd eurót szánnak rá a német költségvetésből –, másrészt az új berlini katonai stratégia szerint Európa számára Oroszország marad a legnagyobb fenyegetés, ezért Németországnak kell az EU legerősebb hadseregét felépítenie.¹⁶ Ez pedig a gyakorlatban nemcsak Ukrajna további támogatását jelenti, hanem Németország és az EU viszonyának a teljes újraértelmezését is: a német külpolitika alakítói a jövőben is Európán keresztül próbálják kiélni a saját ambícióikat, azzal pedig, hogy „polgári hatalomból” (Zivilmacht) katonává is kíván válni,¹⁷ annak elfogadását az Európai Uniótól is elvárja.

A három német vezető – Merz, von der Leyen és Weber – között teljes egyetértés van abban, hogy a közös védelempolitika fejlesztésének sokkal nagyobb szerepet kell kapnia az Európai Unió céljaiban. Ez azonban hatalmas változást jelent, hiszen az Európai Védelmi Közösség 1954-es bukása óta az csupán harmadlagos szakpolitikának számított – a közös koordináció nehézségei mellett már csak a NATO elsődleges szerepe miatt is. Maga Merz ezért nemcsak az olyan intézkedéseket támogatja, mint a védelmi egységes piac vagy az európai védelmi ipari program (European Defence Industry Programme, EDIP),¹⁸ hanem – a tradicionális német érdekekkel ellentétben – a hitelfelveteleken alapuló, Európa biztonságát szolgáló cselekvési eszközt (Security Action for Europe, SAFE) is.¹⁹ Sőt, a németek akár a felfutó védelmi iparban is láthatják a gyengélkedő gazdasági teljesítményükből való kiutat. Ukrajna támogatásában az orosz ambíciók gátlása mellett ez is szempont: a két ország gyakran ír alá különböző védelmi megállapodásokat, amelyek elősegítik az ukrán technológiatranszferet és a német ipari befektetéseket. Bár a német ipari lobbí nehezen győzhető meg arról, hogy az orosz piac és olcsó energia elutasítása a háború lezárását követően is reális út lehet, a berlini vezetés a védelempolitikában kereshet válaszokat az orosz kapcsolatok megszakadása óta kialakult gazdasági problémákra.²⁰

Az Európai Unióban ez hosszú távon két fontos következménnyel járhat. Az első egy erősebb német védelempolitikai és védelmi ipari lobbí megjelenése

16 Jasiński, Łukasz, „Germany’s New Military Strategy”, PISM, 2026. április 28., <https://pism.pl/publications/germanys-new-military-strategy>.

17 Süß, „Merz’ European Policy-Making”.

18 Wadepful, Johann, „Rede von Außenminister Johann Wadepful auf der XIII. Adenauer Konferenz: »Mutig die Zukunft Europas gestalten«”, Auswärtiges Amt, 2026. május 6., <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/2770610-2770610>.

19 Süß, „Merz’ European Policy-Making”.

20 Frymark, Kamil és Gibadło, Lidia, „A New Ostpolitik? Ukraine as a Priority of the Merz Government”, OSW, 2026. május 13., <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2026-05-13/a-new-ostpolitik-ukraine-a-priority-merz-government>.

európai szinten. Míg Berlin korábban elsősorban a közös piac, a költségvetési fegyelem vagy az exportorientált gazdaságpolitika kérdéseiben igyekezett az uniós napirendet alakítani, a következő években egyre inkább a védelmi integráció válhat az érdekérvényesítése központi területévé. Az olyan kezdeményezések, mint a közös fegyverbeszerzések, a védelmi ipari együttműködések vagy az uniós szintű finanszírozási eszközök, nem csupán biztonságpolitikai célokat szolgálnak, hanem egy olyan európai gazdasági tér kialakítását is, amelyben a német hadiipar és technológiai szektor kiemelt szerephez juthat. Ennek következtében a védelempolitika fokozatosan ugyanúgy az európai integráció egyik hajtóerejévé válhat, ahogyan korábban a gazdasági integráció.

A második következmény Ukrajnát érinti. Amennyiben Berlin a jövőben is az európai biztonság kulcskérdésének tekinti az orosz fenyegetés kezelését, akkor Kijev támogatása nem pusztán a háború lezárásáig szóló politika lesz, hanem az európai integráció hosszú távú projektjének a részévé válik.²¹ E logika értelmében Ukrajna nem egyszerűen egy támogatásra szoruló partner, hanem az európai biztonsági architektúra egyik meghatározó eleme. Ez magyarázhatja, hogy Németország miért támogatja az ukrán védelmi ipar fejlesztését, a kétoldalú katonai együttműködések elmélyítését és az ország fokozatos bekapcsolását az európai intézményi és gazdasági struktúrákba. Hosszabb távon ez azt is jelentheti, hogy Berlin az uniós döntéshozatalban következetesen olyan megoldásokat fog támogatni, amelyek Ukrajnának különleges hozzáférést, kedvezményeket vagy átmeneti kivételeket biztosítanak az integráció különböző területein. Másképpen fogalmazva: az Ukrajna jövője egyre kevésbé egy külpolitikai kérdés, sokkal inkább a német Európa-politika szerves részévé válik. Ez azonban hatással lesz a többi államra is, elsősorban Lengyelországra, amely nyugtalanul szemléli, amint az ukrán harctéri tapasztalat egy ambiciózus német hadiipari fejlesztési elképzeléssel találkozik. De ugyanígy hatása lesz a francia vagy épp a brit szerepvállalásra is.

KORLÁTOK ÉS LEHETŐSÉGEK A MAGYAR KORMÁNY SZÁMÁRA

A Friedrich Merz által képviselt német Európa-politika nem látványos, mivel sorozatosan falakba ütközik, mégis komoly hatással van a környező tagállamok mozgásterére. Ez különösen igaz akkor, ha a jó vezetői kapcsolatok ellenére is sikertelen francia–német tengely – és a közelgő francia elnökválasztás – arra

21

sarkallja a német vezetést,²² hogy Olaszországban²³ és Közép-Európában keressen megbízhatóbb partnereket.²⁴ Az első olyan alkalom, amikor a magyar kormánynak döntenie kell a német érdekek kapcsán, az ankarai NATO-csúcs lesz, amelyen a berlini tervek szerint a tagországok Ukrajna 70 milliárd eurónyi támogatásáról egyeznének meg.²⁵ Bár egyértelmű, hogy ahhoz valamilyen szinten az amerikaiak együttműködését is meg kellene szerezni, a német érdekérvényesítés elég erős a szervezeten belül. Ezt jól érzékelteti, hogy maga Merz is a saját legnagyobb érdekének tartja, hogy a németek „megmentették” a NATO-t.²⁶ Így valószínű, hogy az amerikaiakkal való érdekellentétük dacára sem fognak felhagyni Ukrajna támogatásával.

Második alkalommal a többéves pénzügyi kerettel (Multiannual Financial Framework, MFF) kapcsolatos tárgyalások során kell Magyarországnak figyelembe vennie a német érdekeket. A berlini kormány álláspontja a szociáldemokratákkal kötött koalíciós egyezményben leírthoz képest eléggé megváltozott: Merz most már sokkal fontosabbnak tartja a versenyképességet és a védelempolitikát, mint a kohéziós és az agrártámogatásokkal kapcsolatos kérdéseket.²⁷ Az új német prioritások így idén korlátot jelenthetnek a magyar és a német Európa-politika összehangolása szempontjából, még a kétoldalú kapcsolatok fontosságának a növekedése mellett is.

22 Rinke, Andreas, „Germany’s New European Policy Puts Effectiveness before Unity”, *Internationale Politik Quarterly*, 2026. február 4., <https://ip-quarterly.com/en/germanys-new-european-policy-puts-effectiveness-before-unity>.

23 Gibadlo, Lidia és Mašlanka, Lukasz., „A Reserve Tandem: German–Italian Intergovernmental Consultations”, *OSW*, 2026. január 27., <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2026-01-27/a-reserve-tandem-german-italian-intergovernmental-consultations>.

24 Ross, Jacob, „New European Formats Stir Old Ghosts”, *Internationale Politik Quarterly*, 2026. május 21., https://ip-quarterly.com/en/new-european-formats-stir-old-ghosts?_ga=2.22846130.841146614.1780304208-793099758.1762848262.

25 Jack, Victor, „NATO Allies Weigh New €70B Military Aid Pledge for Ukraine”, *Politico*, 2026. június 5., <https://www.politico.eu/article/nato-allies-weigh-new-e70b-military-aid-pledge-for-ukraine/>.

26 Elzer, Christoph, „Kanzler im Gegenwind: Das Medienecho zum Bürgerdialog mit Friedrich Merz”, *Merkur.de*, 2026. május 4., <https://www.merkur.de/politik/kanzler-im-gegenwind-das-medienecho-zum-buergerdialog-mit-friedrich-merz-in-salzwedel-zr-94288786.html>.

27 Becker, Victoria, „Merz Puts Spending Reform at the Centre of EU Budget Debate”, *Euractiv*, 2026. május. 15., <https://www.euractiv.com/news/merz-puts-spending-reform-at-the-center-of-eu-budget-debate/>.

**MAGYAR
KÜLTÜGYI
INTÉZET**